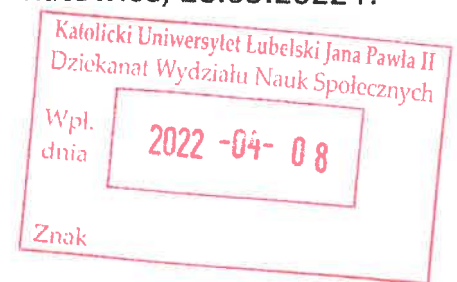

Dr hab. Katarzyna Popiołek, prof. Uniwersytetu SWPS
Wydział Psychologii w Katowicach
SWPS Uniwersytet Humanistycznospołeczny

Katowice, 28.03.2022 r.

Recenzja

cyklu prac powiązanych tematycznie artykułów naukowych pt.:
„Perspektywa temporalna: struktura i znaczenie w adaptacji
psychologicznej”
w perspektywie całości dorobku naukowego dr Anety Przepiórki

I

Tytułem wstępu

Czas jest materią życia, które upływa wraz z nim, dlatego wszyscy staramy się w ten czy inny sposób poznać tajemnice jego na nas oddziaływania. Zobaczmy, co dostrzegł w tej kwestii Tomasz Mann na kartach „Czarodziejskiej Góry”:

Na ogół mniema się, że nowa i interesująca treść zabija czas, to znaczy skraca go, że monotonia natomiast i pustka opóźniają jego bieg. Nie jest to bez zastrzeżeń słuszne. Pustka i monotonia mogą wprawdzie sprawić, że chwila i godzina rozciąga się i „dłuży”, ale sprawiają też, że długie i najdłuższe okresy czasu skracają się, a nawet ulatniają aż do zupełnej nicości. Na odwrót, treść interesująca i bogata jest wprawdzie w stanie godzinę a nawet i dzień cały skrócić i uskrzydlić, ale jeśli idzie o większe okresy, nadaje biegowi czasu szerokość, wagę i solidność, tak że lata bogate w zdarzenia upływają znacznie wolniej niż owe ubogie lekkie, które ulatują z wiatrem. To, co nazywa się nudą, „dłużeniem się” czasu, jest więc właściwie raczej chorobliwie prędkim „schodzeniem” czasu wskutek monotonii: przy nieprzerwanej jednostajności wielkie okresy czasu kurczą się w sposób, który napętnia serce śmiertelnym przerażeniem: jeżeli każdy dzień jest taki sam jak wszystkie, to wszystkie one są jak jeden dzień, a przy zupełnej jednostajności najdłuższe życie wydawałoby się całkiem krótkie i uleciałoby niepostrzeżenie.

Tak Tomasz Mann tłumaczył zagadkę odbioru długości czasu określonych odcinków życia w zależności od złożoności ich treści.

Szekspir ustami Peryklesa w „Tymonie Ateńczyku” orzeka, że „Czas jest królem ludzi, jest ich rodzicem, a także ich grobem: daje co zechce; nie to, o co proszą”. „Czas nami włada - dopowiada Hastings (zamykając I akt II części dziejów Henryka IV) - jest między nami a naszym działaniem” zaś Lancaster (tamże) podsumowuje, że jedynie powierzchowna znajomość czasu sprawia, że jesteśmy przekonani o naszej wierności jego wymogom.

Proust śledzi, jak przedmioty, obrazy, smaki i zapachy inkubują czas i przywołują go do naszej świadomości zagarniając naszą uwagę. Artyści uwrażliwiają nas na działanie czasu. Jak zwykle ich intuicja wyprzedza naukę, która z pewnym opóźnieniem podejmuje wskazane przez nich problemy.

Przedstawiona mi do recenzji praca lokuje się właśnie w nurcie tych odwiecznych poszukiwań rozpoczętych przez Arystotelesa, kontynuowanych przez wielu filozofów, a mających na celu wyrwanie czasowi tajemnicy jego wpływu na nasze życie, czynione tym razem przy pomocy naukowej metody badania konsekwencji sposobów jego percepcji, wskazanych przez psychologów Zimbardo i Boyda.

Śledzenie tych poszukiwań, prowadzonych konsekwentnie przez dr Anetę Przepiórkę w trakcie całej drogi jej rozwoju naukowego, jest fascynującym doświadczeniem pozwalającym wierzyć, że poszerzanie wiedzy o percepcji czasu faktycznie może przyczynić się do lepszej adaptacji, czytaj poprawy dobrostanu człowieka.

II

Sylwetka naukowa Habilitantki wraz z oceną dorobku

Dr Aneta Przepiórka jest absolwentką Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, gdzie w 2006 roku ukończyła studia magisterskie na Wydziale Nauk Społecznych, a w 2011 roku uzyskała stopień doktora nauk humanistycznych na podstawie rozprawy „Psychologiczne wyznaczniki realizacji celów przedsiębiorczych”. Zdobyła wówczas także dyplom logopedy na

Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. W tym samym roku rozpoczęła pracę w Katedrze Psychologii Emocji i Motywacji KUL, gdzie pracuje do dzisiaj jako adiunkt.

Jej osiągnięcia, w skrócie przedstawione poniżej, dotyczą dziesięcioletniego okresu po doktoracie.

W połowie czasu zatrudnienia przez trzy lata od 2016 - 2019 zdobywała doświadczenie naukowe jako reseach fellow w Research Group of Quantitative Psychology and Individual Differences w Katholieke Universiteit Leuven. Był to początek jej bogatej współpracy z ośrodkami naukowymi za granicą, takimi jak Rosalind Franklin University of Medicine and Science w Stanach Zjednoczonych, York University w Toronto., Cranfield University w Wielkiej Brytanii, University of Konstanz, University of Melbourne i innymi, odwiedzanymi w trakcie kilkukrotnych wyjazdów w ramach programu Erasmus. Efektem każdej takiej współpracy były zawsze wspólne z naukowcami danej instytucji publikacje naukowe.

Swobodne poruszanie się w międzynarodowym świecie nauki ukazuje Habilitantkę jako nowoczesnego naukowca budującego swoje osiągnięcia w oparciu o szeroką współpracę z czołowymi badaczami w uprawianej dziedzinie. Szczególne znaczenie ma uczestnictwo w grupie Time Perspective Network, w której współpracuje z wybitnymi naukowcami z całego świata, skupiającymi się na badaniach perspektywy czasowej.

Ciekawym doświadczeniem była współpraca z międzynarodowym wydawnictwem naukowym Versita w latach 2012 – 2017, kiedy to jako redaktor prowadząca sekcję psychologiczną przyczyniła się do opublikowania 15 monografii, głównie dotyczących nowych mediów i związku człowiek - komputer, co oczywiście wiązało się z kontaktami z wieloma wybitnymi naukowcami.

Publikacje

Drogę kariery zawodowej dr Anety Przepiórki charakteryzują trzy specyficzne rysy:

Pierwszy to nieprawdopodobnie bogata aktywność naukowa w różnych międzynarodowych gremiach, co zaowocowało m.in. imponującą liczbą znaczących publikacji (liczba punktów MNiSW za wszystkie osiągnięcia 3688) .

Drugi rys to wysoka jakość czasopism, w których publikowała artykuły (IF i IF 5 większości z nich lokuje się między 2,000 – 4,000 i więcej, sumaryczny IF = 139,752, sumaryczny IF5 = 162,7).

Trzeci rys – wysoka liczba cytowań (wg SCOPUS 69 cytowanych pozycji, suma cytowań bez autocytowań 983, Index Hirscha !9).

W ciągu dziesięciu lat po doktoracie Habilitantka opublikowała ponad 80 artykułów (we współautorstwie, w większości jako pierwszy i drugi autor) nie licząc cyklu dziesięciu artykułów tematycznych, wyróżnionych jako osiągnięcie naukowe, które będą omawiane osobno. Jest także autorką 6 rozdziałów zamieszczonych w pracach zbiorowych opublikowanych w anglojęzycznych wydawnictwach i jednego w polskim.

Publikacje te obejmują zakres tematyczny mieszczący się w trzech głównych obszarach. Są to:

1. Badania uwarunkowań percepcji perspektyw czasowych i ich związku z różnorodnymi sferami funkcjonowania człowieka (prowadzonych na różnych etapach rozwojowych i w odmiennych kulturach)
2. Badania psychologicznych aspektów konsekwencji uczestnictwa w mediach społecznościowych i świecie wirtualnym
3. Prace nad budowaniem i udoskonalaniem narzędzi służących badaniu percepcji perspektyw czasowych

Oprócz tego prowadziła także badania nad uwarunkowaniami prokrastynacji, predyktorami zachowań zdrowotnych w pandemii, postaw wobec osób jękających się i zachowań kierowców na drodze.

Aktywność w świecie nauki

Trudno wręcz uwierzyć, że dr Aneta Przepiórka w ciągu tych samych dziesięciu lat, tak wypełnionych pracą publikacyjną, wzięła aktywny udział w około 60 konferencjach międzynarodowych i 26 krajowych, uczestniczyła także

w komitetach organizacyjnych i naukowych 15 konferencji. Warto zaznaczyć, że dwukrotnie została zaproszona do wygłoszenia wykładu na liczących się uniwersytetach - pierwszy raz do Uniwersytetu w Koblenz, na temat „The psychological and virtual time (2021), drugi do Uniwersytetu w Konstanz (2020), „The Phenomenon of Facebook. A Research Review”.

Równocześnie odbyła 10 staży zagranicznych w renomowanych uczelniach, a także zrecenzowała 47 artykułów do 21 znaczących czasopism, w tym 15 z listy JCR. Pełniła funkcję eksperta w konkursach NCN, a także przy ocenie aplikacji grantowych w Social Science and Humanities Research Council of Canada.

Projekty badawcze

Dr Aneta Przepiórka w latach 2012- 2020 brała udział w 14 projektach badawczych, w pięciu w roli kierownika (czterech finansowanych przez Ministerstwo Zdrowia, jeden promotorski przez NCN), w pozostałych była wykonawcą.

Obecnie prowadzi pięć projektów:

Dwa finansowane przez NCN – SONATA realizowany 2019-2021 we współpracy z KULeuven „ Sposoby myślenia o czasie a radzenie sobie z negatywnym nastrojem w zależności od poziomu ekstrawersji” i drugi przewidziany na lata 2018-2021 z University of Rome „ Natura czy wychowanie? Genetyczne i środowiskowe uwarunkowania perspektywy temporalnej”.

Trzeci projekt przewidziany na lata 2017- 2021, jest prowadzony w ramach wspólnych działań z University of Massachusetts Boston Strategic Partner Ship Seed Funding Program, pozostałe dwa finansowane przez Ministerstwo Zdrowia mają okres wykonania 2020- 2021.

Oprócz tego jest zaangażowana w dwa projekty realizowane w międzynarodowych konsorcjach : pierwszy od 2011 projekt IPATHA (International Project Attitudes Toward Human Attributes) i drugi od 2008 w

ramach Time Orientation Group, University of Stanford, USA (założycielem grupy Philip Zimbardo).

Bierze również udział w 11 zespołach badawczych na swojej uczelni.

Członkostwo w organizacjach i towarzystwach naukowych

Dr Aneta Przepiórka jest członkiem International Association of Applied Psychology (IAAP), Internal Association for Cross-Cultural Psychology (IACCP), Polskiego Stowarzyszenia Psychologii Społecznej (PSPS), w tym w sekcji międzykulturowej PSPS (sekretarz w latach 2012-2017). Należy także do Polskiego Towarzystwa Logopedycznego.

Działalność dydaktyczna

Poza tak niezwykle bogatą działalnością naukową dr Aneta Przepiórka prowadzi oczywiście zajęcia dydaktyczne (głównie z zakresu emocji i motywacji, a także multimediów). Tu również wykazuje się twórczą inwencją i w ramach tejże pracy razem z Agatą Błachnio otworzyła laboratorium „Blżej emocji”, w którym studenci mogli zdobywać szlify badawcze i przygotowywać warsztaty dla różnych grup wiekowych na temat bezpiecznego korzystania z internetu.

Współpraca z otoczeniem społecznym i gospodarczym

Udział w projekcie realizowanym przez Poznański Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości „Komercjalizacja wyników badań naukowych drogą do sukcesu zawodowego kobiet naukowców”, prowadzenie szkoleń z zakresu transferu wiedzy i innowacji, współpraca z licznymi przedsiębiorstwami w zakresie działań w ramach programu „Proaktywni 50+”.

Działalność społeczna na poziomie międzynarodowym – współzałożycielka Stowarzyszenia Obywatelskiego Lublin – Munster, pełni w nim funkcję skarbnika, bierze aktywny udział w organizowaniu licznych obywatelskich spotkań mieszkańców, a także wystaw, debat, konkursów.

Nagrody

Dr Aneta Przepiórka była wielokrotnie nagradzana przez Rektora KUL, uzyskała także inne znaczące wyróżnienia, m.in. Nagrodę Zajonca dla młodych naukowców, Laur Uniwersytecki za serię prac z psychologii czasu, Nagrodę im. Josefa B. Sidowskiego, Stypendium START z Fundacji na Rzecz Nauki, stypendium naukowe MNiSW dla wybitnych młodych naukowców.

Podsumowując: wszystkie wymienione wyżej działania dr Anety Przepiórki pokazują niezwykłą skalę osiągnięć Habilitantki i nad wyraz wielkie zaangażowanie w rozwój nauki w obszarze międzynarodowym. Pokazuje to sylwetkę naukowca wyrastającego daleko ponad przeciętny poziom wymagany od habilitanta przy ocenie rozwoju jego kariery naukowej.

III

Osiągnięcie naukowe: cykl powiązanych tematycznie dziesięciu artykułów pt. „Perspektywa temporalna: struktura i znaczenie w adaptacji psychologicznej”

Recenzowany cykl dziesięciu artykułów naukowych opisuje przeprowadzone przez Habilitantkę badania nad strukturą i znaczeniem perspektywy czasowej. Wszystkie one ukazały się w czasopismach o wysokim Impact Factor (IF5 2,400-4,250). Są to takie czasopisma jak Journal of Happiness Studies, European Journal of Psychological Assessment, Psychiatry Research, Journal of Research on Adolescents, Personality and Individual Differences, Computer in Human Behavior, Time and Society. Są one wszystkie opublikowane wspólnie z jednym lub dwoma współautorami (w dwóch przypadkach jest nim P. Zimbardo), przy czym w ośmiu dr Przepiórka jest autorem ulokowanym na pierwszym miejscu. Jej wkład został opisany i uzgodniony, było to: przygotowanie pomysłu badań, ich zaplanowanie i przeprowadzenie, zbieranie piśmiennictwa, opracowanie wstępnej analizy danych, a także pierwszej i finalnej wersji tekstu.

Chciałabym zwrócić uwagę na szczególne dokonania Autorki, które postaram się kolejno wymienić:

1. W prezentowanych artykułach Autorka starała się pokazać , że perspektywa czasowa jest predyspozycją umożliwiającą adaptację psychospołeczną jednostki w różnych obszarach jej życia, czerpaniu z niego satysfakcji, kierowaniu się orientacją pozytywną. To bardzo ciekawe wskazanie szerszego pola wpływu, jaki ma określona percepcja perspektyw czasowych na funkcjonowanie człowieka. Staje się ona w ten sposób niezwykle ważnym czynnikiem kształtowania dobrostanu.
2. Badania Habilitantki w istotny sposób wzbogaciły wiedzę o strukturze perspektywy czasowej, jej odmienności w różnych grupach. I tak okazało się że znaczące różnice zachodzą w niej wraz z wiekiem badanych. Struktura perspektywy czasowej u starszych dorosłych jest mniej zróżnicowana niż u osób młodych, co wyraża się mniejszą ilością wymiarów, a może też wskazywać, iż wraz z wiekiem następuje dominacja emocjonalnego ujmowania czasu nad chronologicznym.
3. Ważnym efektem prowadzonych badań, było wskazanie nowego aspektu wielowymiarowości perspektywy temporalnej poprzez włączenie dwóch czynników latentnych, reprezentujących pozytywną i negatywną postawę wobec czasu. Wielowymiarowy również okazał się konstrukt przyszłościowej perspektywy czasowej, mający, jak pokazały badania trójczynnikiowa strukturę , w której zawarta jest: koncentracja na możliwościach, koncentracja na życiu (kładąca nacisk na planowanie i długotrwałą perspektywę czasową) i koncentracja na czasie obejmująca skupianie się na przemijającym i ograniczonym charakterze życia. Tak ujmowana perspektywa przyszłościowa pozwala uchwycić czasową specyfikę procesu starzenia się i zachodzącą w nim zmianę priorytetów życiowych.
4. Znakiem czasu omawianych badań jest novum polegające na tym, że znaczenie perspektywy czasowej było ujmowane w świecie zarówno rzeczywistym (off-line) jak i wirtualnym (on-line). Celem takich analiz było ukazanie problematycznego korzystania z internetu i z portali społecznościowych na przykładzie Facebooka. Pojawiający się tu problem uzależnienia, z którym borykamy się współcześnie, jest bardzo bliski Badaczce i poświęciła mu ona wiele uwagi koncentrując się na roli, jaką pełnić może percepcja określonej perspektywy czasowej w procesie uzależnienia.

5. Prowadzone badania pokazały także specyfikę struktury perspektywy czasowej w różnych kulturach, jak również jej znaczenie w wyjaśnianiu orientacji pozytywnej w grupach odmiennych kulturowo.

Z całokształtu badań Autorka wyprowadza model sprzyjający osiągnięciu adaptacji psychospołecznej, pokazujący złożoność perspektywy czasowej, której struktura nie powinna być interpretowana niezależnie od wieku, specyfiki życia osoby i kultury. Akcentowany jest w nim korzystny profil podkreślający znaczenie aktywnej postawy w przyszłości i stawiania celów długoterminowych.

Warty odnotowania jest fakt, że Autorka dostrzega ograniczenia własnych badań, widząc je głównie w zastosowaniu metod samoopisowych i korelacyjnego modelu analizy. W przyszłości planuje serię eksperymentalnych badań nad rolą perspektywy czasowej w zachowaniach związanych z cyberprzemocą. Ciekawie przedstawia się również planowany nowy obszar badań nad środowiskowymi i genetycznymi uwarunkowaniami perspektywy czasowej.

Ogólna ocena osiągnięcia naukowego dr Anety Przepiórki

Recenzowane artykuły składające się na osiągnięcie naukowe dr Anety Przepiórki są przykładem dobrej i profesjonalnej pracy naukowej. Świadczą one o wysokich kwalifikacjach naukowo badawczych Habilitantki. Zbiór artykułów tematycznych stanowi istotny wkład w wiedzę psychologiczną, szczególnie w zakresie struktury perspektywy czasowej i jej powiązań z adaptacją psychospołeczną, w sferze rozwoju człowieka i istniejących różnic międzykulturowych, a także psychologii uzależnień w obszarze korzystania ze świata wirtualnego. Wyniki badań są interesujące, użyteczne w obszarze działań społecznych i ważne dla praktyki psychologicznej.

Konkludując mogę jednoznacznie stwierdzić, że osiągnięcie naukowe zawarte w cyklu artykułów tematycznych odpowiada w pełni wymogom określonym w procedurze habilitacyjnej.

Chciałabym jeszcze raz podkreślić, że całość bardzo bogatego dorobku naukowego Habilitantki prezentuje wysoki i rzadko spotykany poziom na tym etapie rozwoju naukowego. Jej niezwykle aktywne uczestnictwo w światowym rozwoju nauki może budzić szacunek połączony z podziwem i uznaniem.

Warunki określone w ustawie o stopniach i tytule naukowym zostały przez dr Anetę Przepiórkę spełnione w sposób więcej niż zadowalający i dlatego zgłaszam wniosek o dopuszczenie jej do dalszych etapów przewodu habilitacyjnego.

Dr hab. Katarzyna Popiołek

